

Kunst brengt beleid tot leven

Misschien kunnen kunstenaars bereiken wat ambtenaren vaak niet lukt, namelijk maatschappelijke ontwikkelingen sturen. De Dienst Landelijk Gebied experimenteert voorzichtig met kunstenaars als ongeleide ideeënleveranciers bij gebiedsontwikkeling.

“Kunst kan zaken in gang zetten”, zegt Pat van der Jagt van Alterra. In het kader van kennisbasisonderzoek schreef ze vorig jaar april het rapport Kunst als schroevendraaier, over de vraag of kunst bruikbaar is om maatschappelijke veranderingen teweeg te brengen. Ja, concludeert Van der Jagt. “Het probleem is alleen dat je vaak geen idee hebt wat kunst in gang zet.”

Ze analyseert in haar rapport onder andere het project El Hema. Dat begon als ontwerp-opdracht voor een nieuw Arabisch lettertype. De ontwerpers gebruikten de oer-Hollandse Hema om hun lettertype te presenteren, en kwamen zo op het idee om een Arabische Hema te ontwerpen, met Arabische chocoladeletters, badkamelen, Jip en Janneke gebedskralen en halalrookworst. Hema reageerde in eerste instantie als gestoken, wat zorgde voor een mediahype. De tentoonstelling van El Hema trok uiteindelijk 50 duizend bezoekers, en speelde een belangrijke rol in het integratiedebat.

“Ik vind dit een prachtig voorbeeld van hoe kunst werkt”, zegt Van der Jagt. “Wat begon als opdracht voor een nieuw lettertype, werd een project over integratie. Je kunt het effect van kunst niet sturen, het is geen knop waaraan je draait. Je kunt wel proberen maatschappelijke onrust teweeg te brengen, maar wat dat oplevert is niet te voorspellen.”

Locatietheater

Ook in het landelijk gebied wordt geëxperimenteerd met de combinatie kunst en beleid. Zo stelde de Dienst Landelijk Gebied (DLG) een boerderij bij het dorp Haarzuilens ter beschikking aan een groep theatermakers. De dorpeelingen zien het nabijgelegen Utrecht steeds dichterbij komen. De proef kwam in dit geval te laat om nog invloed te hebben op de besluitvorming, maar locatietheater kan een nieuwe manier zijn om de gevoelens van de bevolking en de waarde van het gebied in kaart te brengen. *Deep mapping* noemt Van der Jagt dat. DLG overweegt om op meer plaatsen te experimenteren met groepen kunstenaars om zo op een nieuwe manier informatie te verzamelen voor herinrichtingsplannen. Kunst en landschap werd ook gecombineerd in het project Plurel, een groot Europees onder-

zoeksprogramma waarin dertig universiteiten samen onderzoek doen naar de problematiek van stadsranden. Het draait hierin om de vraag hoe je goede voornemens over duurzaamheid en groen rond de stad kunt combineren met economische groei en verstedelijking. Om die stedelijke druk te visualiseren lieten Van der Jagt en collega-onderzoeker Ernst Bos van het LEI manshoge reproducties maken van landschapsschilderijen van de Haagse school – een groep realistische schilders die tussen 1860 en 1890 in Den Haag werkten – en hingen ze op de plekken waar ze gemaakt waren op. De omgeving was in vergelijking met de schilderijen soms onherkenbaar veranderd door de

oprukkende stad. Voorbijgangers reageerden enthousiast, al waren jongeren – “Ik heb niks met geschiedenis” – minder gecharmeerd dan ouderen.

“Ik heb me verbaasd over hoe snel mensen iets kunnen met beeld”, vertelt Van der Jagt. Ook de opdrachtgevers van Plurel waren te spreken. Het leverde veel aandacht op voor het vraagstuk waar de onderzoekers zich mee bezig houden, en daar was het kunstproject uiteindelijk ook om te doen. “Plurel gaat over ingewikkelde concepten en gedachtes over ruimtelijke inrichting. Schilderijen maken die ideeën kennelijk toch tastbaarder.”

Cluster	Vitaal landelijk gebied
Informatie:	www.kennisonline.wur.nl
Contact:	Pat.vanderJagt@wur.nl 0317 - 48 18 44

Twee meisjes bekijken het schilderij Ochtendrit langs het strand van Anton Mauve.